

паэты планеты

Энхедуанна

Сакральная паэзія

З шумерскай

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2019

УДК 821.14'02-1

ББК 84(0)3-5

Э67

Серія заснавана ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, **В. Сёмуха**,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Пераклады зроблены паводле наступных крыніц:

Black, J. A., Cunningham, G., Rodson, E., Zólyomi, G.

The Electronic Text Corpus of Sumerian Literature. Oxford 1998.

Hallo, William W. and van Dijk, J. J. A. *The Exaltation of Inanna*. *Yale Near Eastern Researches* 3. New Haven / London: Yale University Press, 1968.

The Collection of the Sumerian Temple Hymns. Trans. Ake Sjöberg and E. Bermann. Locust Valley, NY: J.J. Augustin, 1969.

De Shong Meador, Betty. *Inanna. Lady of Largest Heart. Poems of the Sumerian High Priestess Enheduanna*. Austin, Tx.: Texas University Press, 2000.

http://altorientale-mythologie.blogspot.com/2017/11/tempelhymnen_9.html

На вокладцы:

Дыск Энхедуанны,

Энхедуанна ў жрэцкім убранні – трэцяя справа

(каля 2300 г. да н. э.).

ISBN 978-985-23-0079-7

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер Колас,
2019.

ГІМНЫ СВЯТЫНЯМ

Святыня Энкі¹ ў Эрыдугу²

(É^dEn-ki Eridug^{ki}-ga³)

О, Э-унір⁴, што ўзрос, размежаваўшы зямлю й неба,
Стварэнне зямлі й нябёсаў, зала вялікіх бясед Эрыдуга!
Абзу⁵, святыня, збудаваная яе князю, Эдукуг⁶,
Дзе спажываюць чыстае збожжа, палітае
З княжацкай чыстай крыніцы, што вырасла
На чыстай чырвонай солі, твае бубны-тыгі,
Абзу, дораць боскую моц! Твой вялікі мур...
Непахісны. У святыню багоў не трапляе святло,
Вялікае... месца найвышэйшае прыгажосці. Твой хорам,
Узведзены рупна, – святы, і няма яму роўнага ў свеце.

¹ У шумерскай міфалогіі бог-творца чалавека, бог мудрасці й прэсных водаў.

² Горад у старажытнай паўднёвай Месапатаміі.

³ У арыгінале назвы верша з пазнакай колькасці радкоў у ім змяшчаюцца апошнім радком у самім тэксце твора.

⁴ Назва святыні ў выглядзе зікурата ў Эрыдугу.

⁵ У шумерскай і акадскай міфалогіі – падземны акіян прэснай вады.

⁶ Узгор’і-святыні ў Эрыдугу і Ніпурцы.

Князь твой, вялікі князь карону святую на голаў
Усклаў табе ў зіхоткіх тваіх уладаннях.
О, Эрыдуг з каронаю над чалом!
Ты, што дорыш моц кустоўям цёрну,
Чыстым кустоўям цёрну дзеля жрацоў. О, святыня Абзу,
Твая мясціна, твая святая мясціна! Тут, дзе моляцца
Богу Уту¹, каля тваёй печы, дзе пякуць хлеб на спажытак,
У тваім зікураце, святыні велічнай, скіраванай у неба
Каля тваёй печы, такой жа велічнай, як зала бясед,
Твой князь, сын цара неба й зямлі,
цараваць будзе вечна...
Створца, Мудрэц...
Бог Тварэння² ўзвёў святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях...,
О, Э-энгура³, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі – бог Сонца (іншае імя: Шамаш).

² Маецца на ўвазе бог Энкі.

³ Святыня падземных вод.

Святыня Энліля ў Ніпуры

(É^dEn-lil Nibru^{ki}-a)

О, ...хорам, дзе прадвызначаюцца лёсы,
...Падмурак, што стаў зікуратам, Энліля¹ жытло!
Ад цябе..., праваруч і леваруч ад цябе Шумер і Акад.
Жытло Энліля, усярэдзіне прахалода, а тваё аблічча
Прадвызначае кон. Твае брамы й гзымсы –
Вяршыня гары, пукатыя пілястры твае –
Велічныя ўзвышшы. Твой пік –
Пік твае царскае цвердзі,
А падножжы калонаў – нябёсы й зямля.
Твой князь, вялікі князь Энліль, добры ўладар,
Уладар межаў нябесных, уладар, які прадвызначае кон,
Вялікі Князь Энліль, узвёў святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О хорам Ніпура², і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Вярхоўнае бовства ў найстаражытнейшым шумерскім пантэоне, бог паветра, зямлі, бураў і вятроў.

² Старадаўні горад у паўднёвай Месапатаміі, рэлігійная сталіца шумераў.

Святыня Нінліль у Ніпуры

(É^dNin-lil Nibru^{ki}-a)

О, Тумаль¹, найкаштоўнейшы скарб
для боскай улады цароў,
Крыніца пабожнае шаны й страху!
Ад падмурка твайго
Дух ачышчэння ахінае Абзу.
Старадаўні горад у зелены трыснягу
Са старым чаротам і новымі парасткамі,
тваё нутро – строма
Раскошы й аквітнасці. На тваёй бяседзе
ў месяц Новага Года
Ты чароўна аздоблена, бо вялікая пані Кі-Ура²
асвятляе зіхотка Энлія.
Твая ўладарка, Маці Нінліль,
каханая жонка Нунамніра³, узвяла
Хорам у зіхоткіх тваіх уладаннях, о святыня Тумаль,
і ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ Святыня ў Ніпуры, узведзеная ва ўшанаванне багіні Нінліль, жонкі бога Энлія.

² «Вялікая свяшчэнная агароджа Энлія».

³ Іншае імя бога Энлія.

Святыня Нуску¹ ў Ніпуры

(É^dNuska Nibru^{ki}-a)

О, святыня ў вусцішным ззянні барвовым,
хорам чароўны
Пад княскім дабраслаўленнем неба,
узведзенае прадаўнімі
Боскімі сіламі жытло Энліля, Уладара-дарадцы
з Экура²,
Што па-княску велічна голаў узнёс.
Твой хорам і валы вастраверхія
Вакол яго глядзяць у нябёсы...
Тут вяршацца вялікія суды,
Прымаюцца рашэнні ў імя неба,
тут рака́ пакідае жыць праведных
І зрынае душы злых у цямрэчу. У тваім
вялікім доме, прызначаным
Для ачышчэння і рытуалаў жрацоў Ішыба
вы ладзіце бяседы
З Уладаром Нунамнірам. Падданных,
падданных князя Энліля вітаюць

¹ У шумерскай міфалогіі бог святла і агню, сын бога Нанны.

² Жытло багоў на святой гары, падобнай да Алімпіі ў старажытных грэкаў.

У гэтай святыні. Добры дух горнага хорама,
вялікі працаўнік Нуску
Узвёў яго ў зіхоткіх тваіх уладаннях
І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

Святыня Нінурты¹ ў Нінуры

(É^d Nin-urta Nibru^{ki}-a)

О, хорам, месца ўсяе боскай моцы, ты ўзвышаешся
на вялікім пляцы, дзе ваяр... магутны ў бітвах герой
З булавою ў руцэ, з калчанам,

твой падмурак з цэгля бясконцы.

Створаны першабагамі, ён будзе існаваць вечно.

Узведзены богам-створцам воляю княскіх боскіх сілаў

На святой глебе гары, ты ўздываеш голаў сярод князёў,
Велічны хорам, цудоўнае ззянне ад цябе –

як ззянне сонца.

Святыня... боскіх сілаў, Энліль тваім імём пасеяў

пабожны страх.

Твой князь, вялікі..., ваяр, чья моц бязмежная,

Вялікі ўладар у імя Энліля шляхетны,

спаборнік неба й зямлі,

Які трымае жазло ўлады з ласкі Энліля, трымае дасканала

Боскую ўладу..., уладар у імя бацькі Энліля, выбітны,

¹ У шумерскай міфалогіі бог навальніц, вайны, лекавання, законаў, палявання і земляробства.

Леў, пасланы Святою Стромаю,
што нішчыць варожыя землі
У імя Энліля, узвёў, о святыня Эшумеша, цябе
ў зіхоткіх тваіх уладаннях
І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

Святыня Шузіанны¹ ў Нгагімаху²
(É^d *Su-zi-an-na Ja-gi-mah-a*)

О хорам Энгадуда, на ўзвышшы..., якое ты карануеш,
Святое месца, чыстае месца, твой падмурак –
вялікае княскае прыстанішча.
Дусангдылі, твая ўладарка, вялікая панна,
што трымае поўнымі
Харомы й узвышшы, цешыць па-княску
тваю плашчыню.
Твая князёўна, якая не ведае страху й надзвычай мудрая,
Дачка князя, што багацее разам са Святою Стромаю,
Шузіанна,
Малодшая жонка Энліля, узвяла, о Дусангдылі, цябе
ў зіхоткіх тваіх уладаннях
І ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі другая жонка вярхоўнага бога Энліля.

² Мясціна ў наваколлі Ніпура.

Святыня Нанны¹ ў Уры

(É^dNanna Urim^{ki}-ma)

О Ур, ты, як бык, што стаіць ва ўзбярэжным чароце,
Экішнугаль, белакаменны хорам...,

цяля вялікай каровы,

...Святло нябёсаў святых... калыска з гняздом,

Ур, поўны збожжа аруд,

Што корміць усе краіны, ты – хорам у чыстым полі,

на зямлі Ана²,

О, святыня Суэна³, ты спераду – князь, ззаду ты – цар.

Трапезную тваю поўняць спевы-адабы,

У вялікай бяседнай зале тваёй гучаць бубны *шэм і ала!*

Зіхоткае святло тваё, лагоднае панаванне тваё –

гэта шчаслівы лёс.

У *гипары*, пакоях жрыцы, гэтай княскай святліцы,

...Што зіхціць на сонцы, о Экішнугаль, што ззяе

ў месяцовым праменні,

¹ У шумерскай міфалогіі бог месяцавага святла, сын Энліля і Нінліль.

² У шумерскай міфалогіі найвышэйшы бог-першапродак, бог неба.

³ Іншае імя бога Нанны.

Заліваючы імі ўвесь дол; о хорам, твае памосты –
Як вялізныя змеі ў чарацяным балоце.
О, святыня, твой падмурак –
Паўсотні Абзу-гарадоў, і вымераць можна сямю марамі
Хорам боскае моцы.
Твой князь з каронай нябёсаў, уладар неба Ашымбабар
Узвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О хорам Ура, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

Святыня Асарлухі¹ ў Куары²

(É^d Asar-lu-hi Kuara^{ki})

О, горад, ты... як ячменнае зярнятка ад Абзу, роўнядзь,
Аккрытая аблокамі, ты, Куара,

бярэш боскую сілу з яго нутра,

Твой падмурак і зала бясед, уладар,

які не запасіць даброт,

Варты захаплення. Сем Мудрацоў

пашырылі яго для цябе

З поўдня да горных мясцін. Твой князь,

шанаваны ўсімі Асарлухі

Шанаваны ўсімі ваяр, народжаны

шляхетным князем, малады барс,

Які палюе на здабычу. Нястрымнаю бурай ён налятае

На бунтоўны край. Пакуль той край непаслухмяны,

Ён пасылае пляўкі на яго. Асар-алім-нунна, сын Абзу,

Узвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,

о хорам у Куары,

І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі бог магічных заклёнаў, сын бога Энкі.

² Мясцовасць у паўднёвай Месапатаміі.

Святыня Нінгублагі¹ ў Кіабрыгу²
(É^dNin-gublaga Ki-abrig^{ki})

О, хорам, дзе мноства цудоўных быкоў,
святога каменя-*нір*,
Дзе мае трон яго ўладар, даверху ў пышных аздобах
у імя сына-князя,
Чый найлепшы алей святы згатаваны дасканала,
Камора збаноў Нгабура, святыя загоны скаціны,
Дзе яе гадуюць раслінамі-*мунзэр*, твой князь –
вялікі дзікі бык,
Жывёла-волат, што цешыцца сілай бязмежнай сваёю –
Дзікі, з рагамі, што ззяюць сонечным ззяннем.
Жрэц заклёнаў..., які ведае розныя мовы, рухае
аблокі па небасхіле,
Навальніца рыкае ў небе, а святло сонца...
ліецца на зямлю.
Нінгублага, сын Нанны, узвёў святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О Кіабрыг, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі сын бога месяца Нанны.

² Горад у Месапатаміі, які, імаверна, знаходзіўся непадалёк ад Ура.

Святыня Нанны ў Гаэшы¹

(É^d Nanna Ga-es^{ki}-a)

О, хорам, святыня вялікая, Карзіда,
збудаваны ля вялікіх загонаў
Малы зіхоткі горад Суэна, унутры цябе пануе веліч,
Твой падмурак святы й чысты. Хорам,
Твая спаруда-*ginar* узнікла ў чысціні.
Твая брама з чыстае медзі на вялікім месцы.
Статак скаціны каля падножжа твайго, а ты
Уздымаеш рогі, не раўнуючы як бык.
Твой князь, уладар неба, якое ў радасці...,
Апоўдні... Ашымбабар узвёў святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О Карзіда, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Мясцовасць у Месапатаміі, імаверна, таксама непадалёк ад
Ура.

Святыня Уту ў Ларсе¹

(É^dUtu Larsam^{ki}-ma)

О горад, пасланы з неба, бляск якога ідзе ад Кулаба²,
Хорам светлаззяйны; зіхоткі бык, уздымі голаў да Уту,
Што ўладарыць у небе! Твае рогі зіхцяць святасцю,
Срэбрам і лазулітам³ ззяе барада, твой князь
Магутнае святло Сонца, уладар,
што ведае праўдзівае слова,
Ад якога святлее далягляд,
святлее... скляпенне нябёсаў,
Уту, гаспадар Эбабара, узвёў святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О Ларса, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Горад у паўднёвай Месапатаміі, цэнтр культуры бога Уту.

² Частка старажытнай сталіцы, горада Урука.

³ Мінерал, блакітны шпат, які часта выкарыстоўваўся шумерамі ў т. л. для аздаблення культавых будынкаў.

Святыня Ніназу¹ ў Энегіры²

(É^dNin-a-zu Enegir^{ki}-ra)

О, Энегір, вялікі водны шлях, рэчышча
падземнага свету Эрэшкігаль³,
Каля Гудуа, уваходу ў дольны свет,
Дзе збіраецца ўсё чалавецтва, о доўгі хорам,
У краіне твой цень распасцёрся над князямі дзяржаў.
Твой князь, спароджаны вялікім уладаром,
Святым вялізнага падземнага царства,
Чыёй маці была Эрэшкігаль, якая гучна грае на *занару*,
Голас якога мілы, як у цяляці. Ніназу словамі модлаў
Узвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях, о хорам Энегіра,
і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі бог лекавання і падземнага царства.

² Мястэчка, дзе пачынаецца вялікая падземная рака свету.

³ У шумерскай міфалогіі багіня краіны мёртвых або падземнага царства.

Святыня Нінгішзіды¹ ў Нгішбандзе²

(É^dNin-jic-zid-da Jic-ban-da^{ki}-a)

О старажытнае месца глыбока ў гарах,
Аздобны цёмны хорам, што наганяе вусціш на пашы,
Жах, чыйго лунання ў паветры ніхто
не можа спасцігнуць,
Ярмо на шыі... маленькія вочкі сеткі,
кайданы вялікага падзем'я,
З якога не вырвацца нікому; твой сілуэт
цягнецца ўгору,
Дасканалая пастка; тваё нутро, дзе ўзыходзіць сонца,
Поўнае незлічоных багаццяў. Твой князь – гэта князь,
Што выцягвае чыстую далонь,
святую далонь нябёсаў,
Уладар Нінгішзіда з пекнымі багатымі валасамі,
што спадаюць на спіну,
Уладар Нінгішзіда ўзвёў святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О Нгішбанда, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі бог расліннасці й падземных уладанняў.

² Мясціна непадалёк ад Ура.

Святыня Інанны¹ ў Унугу²
(É^d Inanna Unug^{ki}-ga)

О хорам боскіх сілаў Кулаба! Плашчыня квеценню
гэтую вялікую святыню
Ахінула. Зялёныя, казачныя, свежыя плады,
спелья дасканала,
Нізышлі з сэрца нябёсаў. Хорам, збудаваны быку, Эанне,
Хорам з сямю кутамі, дзе ўначы запальваюцца сем агнёў,
Месца сямі ўцехаў, твая князеўна запаўняе ўвесь
чысты даляглад.
Твая ўладарка Інанна, што... робіць упрыгажэнні,
Жанчыне, а на галаве ў яе
Лазулітнае покрыва з прыгожай каронаю жарсці-шух,
Жанчына-цмок Нінгінгара, святая
ўладарка неба й зямлі Інанна ўзвьяла хорам
У зіхоткіх тваіх уладаннях, о Эанна,
І ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі багіня прыгажосці, каханьня, пала-
вых стасункаў, плоднасці.

² Частка горада Урука, іншая назва – Кулаб.

Святыня Думуціда¹ ў Бад-Тыбіры²

(É^d Dumi-zid Bad-tibira^{ki}-a)

О хорам, дзе пышнымі травамi ўслана квяцістае ложа,
Інанны святой спачывальня,

у чыёй прахалодзе песціць сябе гаспадыня!

Муры святыя твае з квяцістае,

шматкаляровае цэгля паўсталі,

Служыць каб таму, хто дбае

пра паству сваю з пасаду ў вышынях.

Твой... хорам Аралі³ дорыць пастыру засень.

Твой гаспадар, леў неўтаймоўны стэпаў вакольных,

камень-шуба каштоўны

Ўладаркі з грудзьмі найчароўнейшымі й святымі,

Узвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях, о Бад-Тыбіра,

І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі бог-апякун пастухоў.

² Мясціна ў паўднёвай Месапатаміі непадалёк ад Ларсы.

³ Назва падземнага свету.

Святыня Маленняў Ніншубур¹

(É^d Nin-cibur^a Akkil...^{ki})

О хорам, тваё аблічча поўнае велічы,
ты паўнюткі трафеяў,
У тваіх каморах горы багаццяў. Святыня,
твае водары –
Ад гор вінаграднікаў. Твой рупны распарадчык –
правадыр у нябёсах.
Святыня, твая князёўна – выбітная
сярод сонму багоў,
Надзеяная ахмістрыня Эанны, якая трымае
святы цэптар у руцэ.
Ніншубур, сапраўдная ахмістрыня Эанны,
Узвяла святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
о Хорам Маленняў,
І ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі распарадчыца і пакаёўка багіні Інанны.

Святыня Нінгірсу¹ ў Лагашы²

(É^d Nin-jir-su Lagac^{ki}-a)

О Э-нінну, Хорам Пяцідзесяці, правая рука
таўсталобага Лагаша
З цяжкімі хмарамі вачэй птаха Анзуда,
Той, хто шукае бунтаўнічыя горы. Лязо зброі *шар-ур* –
Пагроза ўсім краінам. Шалёная бура
магутнай бітвы ўсмоктвае ўсіх.
Набірае моцы Анунна³. Вялікія багі
чуюць зноў і зноў –
Так з твайго цаглянага панцыра
на ўскрайку зялёным святое гары
Вы вырашаеце лёсы. Святы вір круціцца ў тваёй рацэ,
Ад твайго позірку віруе паветра
ля брамы, што глядзіць на Святы Горад;
Яны наліваюць віно ў пекныя каменныя пасудзіны Ана
Пад небам. Тое, што прыходзіць, з тым не зраўнаецца.
Тое, што гасне, ніколі не знікне
перад вогненным абліччам Шугалам,

¹ Іншае імя бога Нінурты.

² Горад на паўднёвым усходзе старажытнай Месапатаміі.

³ Так у шумерскай міфалогіі называўся сонм багоў.

Яго зіхоткім абліччам лёсу.

Уладар Нінгірсу бярэ ў аблогу

Вусцішным страхам, усе багі Анунны

з'яўляюцца на нашым вялікім фэсце віна.

Ваш князь раз'юшаны: ён як вялікі

ўраган-разбуральнік гарадоў бунтоўных.

Твой князь – раззлаваны бык, паказвае свае цягліцы,

Дзікі леў, які змушае схіляцца галовы і дрыжаць сэрцы,

Ваяр, уладар уладароў, які выношвае задумы,

Цар цароў, які атрымлівае адну за адной перамогі,

Магутны вялікі волат-герой не мае супернікаў у бітвах,

Сын Энліля, уладар Нінгірсу ўзвёў святыню

ў зіхоткіх тваіх уладаннях,

О Э-нінну, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

Святыня Баўы¹ ў Ірыкугу²
(É^dВа-и Iri-kug-ga)

О, горад святасці, хорам Святога Ана,
чалавецтва насенне,
Названы добрым імем, з цябе цячэ рака выпрабавання,
Што ачышчае прыстойнага.
Дом, адкуль ідуць разумныя парады,
Змясцілішча вялікай колькасці срэбра і лазуліту,
Этарсірсір, месца мудрых рашэнняў,
Выток сілаў боскіх, дзе герой выказвае пашаноту,
твая князёўна, міласэрная князёўна Краіны,
Маці ўсіх краін. Гаспадыня, вялікая загойніца
чорнагаловых,
Што прадвызначае лёсы горада,
першанароджаная дачка святога Ана,
Панна, Маці Баўа, узвяла святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
о Хорам Ірыкуга, і ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі багіня-апякунка сабак; часам паказаная на выявах з сабачай галавою.

² Мясціна непадалёк ад горада Лагаша.

Святыня Наншэ¹ ў Сірары²

(É^dNance Sirara^{ki})

О хорам, ты карова дзікая..., горад,
што яўляешся нам у велічы,
У аздобе для князёўны, о Сірара,
вялікае княскае месца,
Ты, адкрывальніца мараў сваёй святыняю,
Твая гаспадыня Наншэ, вялізная бура,
Магутная плынь-патоц, народжаная на беразе мора,
Тая, што голасна смяецца сярод пены марское
І забаўляецца ў хвалях, нябесная Наншэ,
магутная ўладарка,
Узвяла святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
о Хорам Сірары, і ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі багіня справядлівасці, плоднасці, апякунка рыбалоўства, дачка Энкі й Нінхурсаг.

² Частка горада Лагаша, дзе размяшчалася некалькі святынь.

Святыня Нінмар¹ у Гуабе²

(É^dNin-mar-ki Gu-ab-ba^{ki})

О хорам, ты, што цягнешся да сярэдзіны мора,
у чыстым месцы пабудаваны,
Святое месца Гуаба... на беразе возера...,
у сваім сэрцы ты даеш нараджэнне ўсяму,
Тут найлепшае змясцілішча. Чыстая святыня,
ты дзікая карова..., аквітнасць рэчаў,
Твая князьёўна Нінгагія³, магутная ахоўніца...,
моц бацькі Энліля,
Што трымае раду з уладаром Нунамірам.
Народжаная..., яна стаіць у марскім патоку,
як і ейны бацька,
Яна пільнуе чыстае-чыстае мора. Святая Нінмар
Узвяла святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
о Хорам Гуабы, і ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі багіня птушак.

² Вёска, прадмесце Лагаша.

³ У шумерскай міфалогіі апякунка хатняй гаспадаркі.

Святыня Думузі-Абзу¹ ў Кініршы²
(É^dDumi-zid-Abzu Ki-nir-ca^{ki}-a)

О хорам, узведзены дзеля яе ўладаркі...,
што ўздымаецца з плашчыні
Ад зялёнай гары. О хорам, унутры цябе
гучаць воклічы шчасця,
Хорам, твая князёўна... бура ў кідку, нібы леў,
Уздымае свяшчэнныя спевы й спевы ў адказ,
Гучныя галасы гучаць безупыну. Дзіця...
сапраўдная дзікая карова,
Уздаваная асцярожліва ля святых грудзей
мацеры, што спарадзіла яе.
О, хорам Кініршы, Думузі-Абзу ўзвяла святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях, і ўзышла на трон
на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі мясцовая багіня плоднасці і аякунка новага жыцця ў забалочаных мясцінах.

² Мясціна непадалёк ад Лагаша.

Святыня Шары¹ ў Умме²

(É^d Cara Umma^{ki}-a)

О хорам цудоўных каменных пасудзін,
што стаяць пад адкрытым небам!
Магутная зала бясед..., ізноў гучаць святыя прамовы,
Вялікія багацці ў сярэдзіне возера..., поўна святасці...,
Чутны маленні, пануе радасць,
Дабраверны пастыр пашырыў,
О, Эмах, велічны хорам Шары, цябе для ўсіх.
Тваё існаванне, Эмах,
Чый князь – паноўны сын Уладаркі, доўжыцца ў шчасці:
Гэта багатая зямля дабрабыту. Той, хто робіць
прыгожымі валасы
На карку і не зводзіць вачэй з каровы дзікай,
...робіць добрыя рэчы,
Сын, што боскую ўладу мацеры надае,
Узвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
о хорам Уммы,
І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Мясцовае боства вайны.

² Горад у старажытнай Месапатаміі, на паўночны захад ад Лагаша.

Святыня Інанны ў Забаламе¹

(É^dInana Zabalam^{ki}-a)

О хорам, загорнуты ў промні святла,
у аздобах камянёў-шуба,
Ты насылаеш пабожны страх,
свяцілішча чыстай Інанны,
Аздобленае паўсюль сапраўднымі боскімі сіламі,
Забалам, твой хорам зіхоткіх гор, ...ранішняе зары,
Што адгукаецца раскошаю,
Уладарка ўзвяла ладную залу бясед
Дзеля твае ўцехі. Твая ўладарка Інанна...,
Асаблівая пані; вусцішная істота, што кажа
Злосныя словы нядобрым людзям.
Яна тлуміць бунтаўнікоў, і сутонны небасхіл
Гожасцю надзяляе. Вялікая дачка Суэна
Узвяла святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
І ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ Горад-калонія Уммы.

Святыня Ішкура¹ ў Каркары²

(É^d Ickur Karkara^{ki}-...)

О хорам, які наганяе пабожны страх, як вялізны леў,
Які робіць яснаю, як дзень, волю неба
Для тых, хто жыве на раўніне. Святыня Ішкура...,
Твой фасад праменіцца багаццем,
Твой тыльны мур квітнее трыумфам,
Твой падмурак – як буйнарогі бык, як леў.
Святая сядзіба – ...грудзі неба,
Вільготнае змясцілішча для позняга збожжа.
Брама твайго хору – суровы рагаты дзікі бык,
Цагляны мур паўстае з твайго нязрушнага падмурку.
Ад цябе... хвалістыя аблокі, ...вясёлка,
Ты – змяя, што атрутай плюецца.
Увесь хорам Ішкура зіхціць у святле поўні,
Ад Ішкура знішчальнага... імклівыя паводкі,
...Моцныя штармавыя вятры: сем паўночных вятроў,
...Шалеюць і вятры паўднёвыя,
Адгукаюцца рэхам галасы..., разбіваюцца
горныя камяні-дыярыты.

¹ У шумерскай міфалогіі бог дажджу і навальніцы.

² Горад на тэрыторыі Асірыі, сённяшняй паўночна-заходняй Сірыі (?).

.....
.....
.....

Насенне Краіны... князь..., князь вялікі,
Што пільнуе неба й зямлю...,

шматлікіх жывых істот...,
Ішкур узвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
о хорам Каркары,
І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

Святыня Нінхурсангі ў Адабе¹

(É^dNin-hur-saj-ja Adab^{ki}-a)

О хорам...,
.....

...У гонар твайго Энлія,

Тут, на гэтай раўніне, Ан даў табе ўладарства...

Велічны дом, збудаваны ... дзеля гаспадыні...

усхвалены хорам, святыня безлічы людзей,

Тваё аблічча выклікае вялікі пабожны страх,

твая глыбіня напоўненая зіхоткасцю.

Маці Нінтур², твой лёс вызначылі Энліль і Энкі,

Святыня радасці жыцця чорнагаловых, Энсугу,

Ан даў табе чароўную боскую моц ад неба,

Хорам Адаба..., святыня, дзе пачынецца світанак,

Твая святарная авечка трымае будынак

поўным багацця.

Гэтак і ў Кешы... Нінхурсанга дабраславіла

тваіх жрацоў,

Узяўшы пад апеку хорам ва ўладаннях святых,

¹ Старажытны горад у цэнтральнай Месапатаміі, паміж Ніпурам і Тэлохам.

² У шумерскай міфалогіі імя багіні-маці.

Святыня вялікіх боскіх сіл, чыстая плашчыня,
што прамеціцца ззянем.
Ашгі..., багіня Адаба, узвяла цябе
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О святыня Адаба..., што ляжыць уздоўж канала,
і ўзышла на трон на тваім пасадзе.

Святыня Нінісіны¹ ў Ісіне²

(É^d Nin-isin^{si}-na I-si-in^{ki}-na)

О Ісін, горад, створаны Анам, які ён
узвёў на пустой раўніне!

Хорам, чый фасад магутны,
нутро пекнае, чые боскія сілы –

Гэта боскія сілы, узгадаваныя Анам.

Улюбёная святыня Энліля,

Дзе Ан і Энліль вырашаюць людскія лёсы,

Месца, дзе вялікія багі ладзяць свае бяседы,

Месца, што ўсяляе ў кожнага пабожны страх:

Усе багі Анунны прыбываюць на вінныя баляванні.

Твая князёўна, гаспадыня-Маці аздобіла

Каштоўнымі камянямі з каменя *шуба*

Твой гмах у гэтым святым месцы,

Дзе яна сплятае карону і ўскладае жрыцы-*нугіг*,

І з сямі грудзей цячэ для жрыцы-*нубар*

святая вільгаць,

І гэта адгукаецца сямю жаданнямі.

¹ У шумерскай міфалогіі адна з мясцовых багінь, дачка вярхоўнага бога Ана і багіні зямлі Ураш.

² Горад у старажытнай Месапатаміі на беразе Еўфрата.

Твая гаспадыня, святая загойніца Краіны,
Нінісіна, дачка Ана,
Узвяла хорам у зіхоткіх тваіх уладаннях,
О хорам Ісіна, і ўзышла на трон на тваім пасадзе.

Святыня Нумушды¹ ў Казалу²

(É^dNu-tuc-da Ka-zal-lu^{ki})

О Казалу, карона твая сягае да цэнтру нябёсаў, зіхціць
... выклікаючы ва ўсіх захапленне.

Твой князь ад насення бычынага...,

Народжаны ад быка ў чыстых стромах,

Волат магутны... з вачыма іскрыстымі,

Уладар з ільвінымі ікламі, які хапае цяля кіпцюрамі,

Які ловіць у сіло чалавека, волат,

які хапае маладога быка,

Які дае сілу дзеля перамогі над ліхам,

Вялікі ўладар Нумушда

Узвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,

о грэбень гары, Кун-сату, о Казалу,

І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Імя мясцовага бога.

² Горад у заходнім Акадзе.

Святыня Лугальмарды¹ ў Мардзе²
(É^dLugal-mar-da Mar-da^{ki})

О хорам Эйгікалама, Вока Краіны...,
Твой падмурак магутны й нязрушны,
Вышынёю з вялікі ўзгорак, ты распасцёрся на зямлі...,
Над краем ворагаў-бунтаўнікоў.

.....
.....
.....

І ўзведзены ты, о хорам Марды,
у зіхоткіх яго ўладаннях,
І Лугальмарда ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Адно з імёнаў бога Нанны.

² Горад у старажытнай цэнтральнай Месапатаміі.

Святыня Іштарана¹ ў Дызіры²

(É^dIctaran Di-e-ir^{ki}-a)

О Дызір, дзе абдумваюцца й прымаюцца
боскія рашэнні,
Твая зіхоткая брама, што будзіць пабожны страх,
Аздоблена рагатай змяёй,
а ў пастцы там пачвара-мушхуш.
Твой князь..., на чале ўсіх багоў,
які ўмеє даваць парады дасканалыя
І гожа прамаўляць, сын Ураша,
які ведае боскія законы княжанья,
Іштаран, ... уладар нябёсаў, узвёў святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О хорам, слуп-апірышча ўсяго краю,
І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Імя мясцовага бога.

² Горад у старажытнай цэнтральнай Месапатаміі (акадская назва – Дэр).

Святыня Ніназу ў Эшнунне¹

(É^dNin-a-zu Ec-nin-na^{ki})

О, Чысты Хорам, чые чыстыя боскія сілы
ўладараць ва ўсіх краінах,
Чыё імя вялікае і магутнае,
ваяра чароўны прытулак,
Святыня Ніназу, хорам святых боскіх сілаў!
Хорам, твая боская моц найчысцейшая,
твая зіхоткасьць ачышчальная.
Ваяр мае спачынак у тваіх пакоях.
Ніназу ладзіць бяседы на тваёй роўнядзі.
Твой гаспадар, вялікі ўладар, сын Энліля, –
раз’юшаны леў,
Што выплёўвае атруту на варожыя краіны,
Насылае люты пясчаны смерч на ўпартых ворагаў,
Дракон, чые кіпці ўцінаюцца ў муры
гарадоў бунтоўных,
Ураган, што зрынае непаслухмяных,
тлуміць праціўнікаў.
Калі ён ступае шырокімі крокамі,
зламыснікам выйсця няма.

¹ Горад у старажытнай цэнтральнай Месапатаміі.

Святыня Забабы¹ ў Кішы²

(É^dZa-ba-ba Kic^{ki}-a)

О горад, узведзены ў аквітнасці, Кіш,
ты, што ўзняў голаў
У княскай велічы боскіх сілаў, трывалае места,
Падмуркаў тваіх не зрушыць ніхто.
Магутны твой мур глінабітны
Воблакам цяжкім разлеглым сягае да цэнтру нябёсаў.
Нутро тваё аздоблена баявой булавою магутнай,
Правіцай сваёю змушаеш ты дрыжаць горы,
лявіцай ворагаў нішчыш ліхіх.
Твой князь магутны – нястрымны ўраган над зямлёю –
Ваяр Замбаба ўзвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О хорам Кіша, Горада Пячаткі,
і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі мясцовае божышча вайны.

² Горад на ўзвышшы ў старажытнай цэнтральнай Месапатаміі.

Святыня Нергаля¹ ў Гудуа²

(É^dNergal Gu-du-a^{ki})

О хорам, Лучво Краіны, бык магутны... спаміж багоў,
Дзікая карова, што наганяе жах, дзікі бык,
праз якога чуецца лямант,
Гудуа, твая набярэжная нізка, хвалі пераліваюцца
цераз яе.

Тваё нутро выбудавана па-майстэрску,
Тваю булаву паслала неба,
Тваё аблічча зіхціць лазулітам,
промні асяняюць Мешлам³,

Жытло мёртвых, што наганяе вусціш.
Уладар Заходу Сонца, магутны бог Нергалъ
Узвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О Мешлам, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ У шумерскай міфалогіі бог падземнага свету, сын Энліля і Нінліль.

² Мястэчка ў старажытнай цэнтральнай Месапатаміі, каля якой, паводле шумерскіх міфаў, быў уваход у падземнае царства.

³ Назва святыні ў гонар Нергаля.

Святыня Нанны ў Уруме¹

(É^d Suen-/na \ U-ru-um^{ki})

О магутны Урум, дзе Суэн выносіць свае вердыкты,
Дом Эбулуа, у двары якога поўна кароў,
За пастыра там Ашымбавар. Хорам, о ўладар,
Скіпетр твой сягае да неба. ...Святыня на зямлі...,
Месяца святло... На тваёй узбярэжнай

раскошнае ззянне,

Твой князь, князь чыстага захаплення,

які з'яўляецца ў лазулітным небе,

Юнакі вітаюць з усім сэрцам Суэна,

веліч якога зіхціць над Краінай,

Які ўзвёў святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,

О хорам Урума, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Горад у старажытнай цэнтральнай Месапатаміі.

Святыня Уту ў Сіпары¹

(É^dUtu Zimbir^{ki}-a)

О Сіпар, на троне на тваім пасадзе сядзіць Уту,
Хорам князя неба, нябесная зорка,
карона, дадзеная Нінгаль²,
Святыня Уту, твой князь, сусветны ўладар...,
Запоўніў сабою неба й зямлю. Калі ўладар спіць,
Спяць людзі, калі ён устае, людзі падымаюцца,
Уту-бык збірае люд, і людзі падаюць яму ў ногі.
Дзеля Уту пасвяцца чароды...,
чорнагаловыя мыюцца дзеля яго.
Яму падпарадкоўваецца Край. Ён надае боскую ўладу.
Твой хорам – гэта паток аквітанасці.
Ён, які выносіць вердыкты там, дзе ўстае сонца,
З барадою, што звісае ў промнях сонца,
з каронаю-шух уначы,
Уту, уладар Зіхоткага Хорама, узвёў святыню
ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
О хорам Сіпара, і ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

¹ Горад у старажытнай Месапатаміі, які мясціўся непадалёк ад цяперашняга Багдада.

² У шумерскай міфалогіі маці бога Уту, багіня трыснягу і чароту.

Святыня Нінхурсангі ў горадзе...¹

(É^dNin-hur-saj-ja /Hi-za/^{ki})

О Хорам-Гара Эхурсанг, ...з салодкім пахам зелена,
Горад..., тваё нутро поўніцца багаццямі,
У месцы, дзе вызначаюцца лёсы, ты вызначаш лёсы.
Няхай карона Нінтур прынясе радасць
На тваю плашчыню. Няхай тваё карэнне бліскае,
Як вялікая дрымотная змяя-сангкаль,
На тваіх святых падмурках.
Маці Нінтур, багіня Стварэння,
дзеіць у цёмным нутры тваім,
Мацуе сапраўдную карону-сух на галаве
нованароджанага немаўляці-
Уладара, якога яна моцна трымае на руках.
Спавівальніца Неба й Зямлі,
Нінхурсанга, узвяла хорам
у зіхоткіх тваіх уладаннях,
О хорам..., і ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ Шумерская назва гэтага горада. Якая па-акадску гучала прыкладна як «Хі-за», не захавалася.

Святыня Інанны ў Ульмашы¹

(É^d Inana Ul-mac^{ki})

О Ульмаш, краіна на ўзвышшах, на левым баку...
Люты леў забівае дзікага быка, накідае сіло на ворага,
Змушае маўчаць бунтоўную краіну,
на якую, пакуль яна ўпарціцца,
Ляціць яго сліна! Хорам Інанны са срэбра ды лазуліту,
Сховы якога з золата, твая князеўна – пташына-*арабу*,
Гаспадыня Нінгінгара². Загартаваная да бітваў...,
Гожая і трыумфальная, з сямю баявымі булавамі,
Яна мае сваю зброю, рыхтуе да бітвы,
распахвае браму сечы.
Наймудрэйшая пасланніца нябёс Інанна
Узвяла святыню ў зіхоткіх тваіх уладаннях,
о хорам Ульмаша,
І ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ Мясціна ў старажытным Акадзе.

² Назва святыні, якая, імаверна, мясцілася ў шумерскім Ісіне.

Святыня Абы ў Акадзе

(É^d A-ba A-ga-de^{ki}-a)

О хорам, праваруч; баявая сякера
Таго, хто трымае ўладу, непараўнальнага,
які нішчыць ворага ў бунтоўных краінах

.....

Спачатку стаіўшыся ў зялёных балотах.
Твой князь, ваяр які... перамагае ў бітвах усіх,
Аба, акадскі бог..., узвёў святыню
У зіхоткіх тваіх уладаннях, о хорам Акада,
І ўзышоў на трон на тваім пасадзе.

Святыня Нісабы¹ ў Эрэшы²

(É^dNisaba Erec^{ki}-a)

О зорная святыня, зіхоткі лазулітавы хорам,
Святло тваё сягае ва ўсе краіны, першародныя ўладары
Штомесяц уздымаюць да цябе, о Эрэш, свае галовы!
Кветка-мыльнік, вялікая Нанібгаль-Нісаба,
Саўская гаспадыня, прынесла боскую сілу з нябёсаў,
Тваю боскую моц павялічыўшы.

О святыня ў імя багіні... У імя праўдзівай жанчыны
Надзвычайнае мудрасці, што раскрывае вусны
Над таблічкамі з гліны й глядзіць на пліткі лазуліту,
Даючы неабвержныя парады ўсёй краіне,
Сапраўдная пані ад мыльніка-кветкі,
Народжаная завостранымі чарацінкамі,
Якая вымярае локцямі абшар нябёс –
хай будзе хвала Нісабе! –

Гэта Энхедуанна склала гэтыя таблічкі.

Мой цар, гэтым створана тое,
чаго не стварыў дагэтуль ніхто!

¹ У шумерскай міфалогіі багіня чытаньня, пісьма і ўраджаю.

² Горад у старажытнай Месапатаміі, на беразе Эўфрата, непадалёк ад Урука.

ДАДАТАК.
ГІМН, АЎТАРСТВА ЯКОГА
ПРЫПІСВАЕЦЦА ЭНХЕДУАННЕ

Святыня Нінхурсангі¹ ў Кешы²
(É^dNin-hur-saj-ja Кес^{ki}-а)

О Кеш магутны, кшталт неба й зямлі,
ты сееш пабожны страх,
Як лускаватая змяя, з хорамам Нінхурсангі,
узведзеным на месцы,
Ад якога йдзе страх пабожны! Шанаваны Кеш,
ты як святая Арата³:
Тваё ўлонне глыбокае, а звонку ты высозны,
вялікі дзікі леў
што гойсае на стэпе. Вялікае ўзвышша,
створанае чароўнымі замовамі,
Паўзмрочнае нутро, куды не даходзіць
месяцовае святло;

¹ У шумерскай міфалогіі маці-багіня ўсіх багоў і гор.

² Мясцовасць у цэнтральнай Месапатаміі.

³ Мясціна, у якой жылі самыя старажытныя шумерскія багі.

Толькі Нінтур¹ зрабіла яго прыгожым.
О кешскі хорам! ...Твая старадаўняя цэгла,
з якой ты паўстаў!
Твая галерэя! Вежа з зіхоткай лазулітнай каронаю-сух!
Твая князеўна..., князеўна цішы, сапраўдная,
вялікая ўладарка неба;
Калі яна прамаўляе, дрыжаць нябёсы;
грыміць гром з яе рота –
Аруру, сястра Энліля, узвяла, о кешскі хорам,
цябе ў зіхоткіх тваіх уладаннях
І ўзышла на трон на тваім пасадзе.

¹ Іншае імя Нінхурсайі.

Інанна і Эбіх¹

(Inanna-ù-Ebih)

Багіня грозных боскіх сіл, ва ўбранстве страху
ўладарка вялікіх боскіх сіл,
Інанна, са зброяю *анкар*, акропленай крывёй,
ты дасканалая,
Ты кідаешся ў велічныя бітвы, шчыт апускаеш долу,
Агорнутая плынямі і бурамі,
Магутная Інанна, у звадах абазнаная,
Ты нішчыш горныя абшары, стралой абшары паланяеш.
Ільвіца, на небе і на зямлі гучыць твой рык,
які знішчае люд.
Дзікім быком ты перамагаеш варожыя абшары.
Грозная ільвіца, ты гневам сунімаеш
дзёрзкасць і непакору.
Мая пані, пра тое, як валадарыш па-над нябёсамі,
Панна Інанна, пра тое, як робішся вялізарнай,
нібы зямля,
Пра тое, як з'яўляешся, як быццам Уту,
і праціраеш рукі,

¹ Эбіх – назва гары, якая хутчэй за ўсё знаходзілася паміж рэкамі Ніжні Заб і Дыялай і была часткай сучаснага горнага хрыбта Хамрын (Ірак).

Пра тое, як ступаеш ва ўбранстве страху па небёсах,
Пра тое, як убіраешся ў святло й зіхценне зямнога дня,
Пра тое, як ступаеш на горныя хрыбты,
праменне сыплючы,
Пра тое, як у бляску купаеш квецень *гірын*
на горных схілах,
Пра тое, як нараджаеш зыркую гару,
гару – святы абшар,
Пра тое, як...,
Пра тое, як набіраеш моц, узброеная *сіта*,
бы шчасны ўладар і радасны ўладар,
Пра тое, як трыюмфуеш ты ў бітве,
сама пагрозлівая зброя –
Пра гэта пяюць чорнагаловыя,
І ўсе абшары гор разносяць іх салодкі спеў.
Пані вайны, дачка вялікага Суэна,
Панна Інанна, слаўлю цябе.

(Інанна весціла:) «Калі я, багіня, блукала па нябёсах,
блукала па зямлі,
Калі я, Інанна, блукала па нябёсах, блукала па зямлі,
Калі я блукала ў наваколлі Элама¹ і Субіра²,
Калі я блукала ля гораў лулубеяў³,

¹ Мясціна на захадзе старажытнай Месапатаміі.

² Мясціна ў паўночнай Месапатаміі.

³ Племя, якое жыло ў цэнтральнай Месапатаміі.

Калі я збочыла да сарцавіны гор,
Калі я, багіня, наблізілася да гары,
яна не ўзнесла мне пашану,
Калі я, Інанна, наблізілася да гары,
яна не ўзнесла мне пашану,
Калі я наблізілася да хрыбтоў Эбіх,
яны не ўзнеслі мне пашану.
І таму што яна не ўзнесла мне пашану,
Таму што нос не хіліла да зямлі прада мною,
Таму што вуснамі не церлася аб пясок прада мною,
Я мушу навучыць сама высозную гару мяне баяцца.
Я ўзвяду вялізарныя тараны супроць
яе вялізарных схілаў,
Я ўзвяду мізэрныя тараны супроць
яе мізэрных схілаў,
Я ўдару па ёй, я распачну «забавы» святой Інанны.
На горных хрыбтах я распачну войны і ўчыню звады.
Я стрэлы збяру ў калчан.
Я прашчы счаплю вяроўкай.
Я натру коп'і.
Я ўхаплю бумеранг і шчыт.
Я выпалю яе густыя лясы.
Я сякерай высеку яе зладзейства.
Я вымушу Гібіль, чысты агонь, ашчэрыцца на яе рэкі.
Я жах пашыру праз недасяжныя хрыбты Арата.
Як горад, Анам выкляты, няхай яна не ўзнавіцца.

Як горад, на які хмурыўся Энліль,
няхай яна не ўздыме выі.

Няхай гара ўздрыгне, калі я набліжуся.
Няхай Эбіх мне ўзнясе хвалу й пашану».

Інанна, дачка Суэна,
Адзелася ў строй велічнасці і ахінулася
ўборам радасці.

Яна ўбрала свой лоб страхам і пагрозным ззяннем.
Яна аздобіла разетамі крываўца велічную шыю,
Яна сямігаловы *сіта* мужа змясціла па правы бок
І лазурытавыя гронкі павесіла на ногі.

У поцемках яна паважна рушыла наперад
Дарогаю да Брамы Цудаў.
Ану яна прынесла падарункі і да яго прамовіла малітву.
Ан, Інаннаю ашчасліўлены,
З'явіўся і месца сваё заняў,
Ён узышоў на ганаровы трон нябёсаў.

(Інанна весціла:) «Ан, бацька мой!
Цябе вітаю! Прашу, мяне паслухай!
Ты грознаю мяне зрабіў між боствамі на небе.
Ты майму слову не стварыў праціўніка
ні ў небе, ні на зямлі.

Ты даў мне ... і *сіліг*-сякеру,
Эмблемы *антыбал* і *мансіум*.
Ставіць п'едэстал, умацоўваць трон і цвёрдую аснову,
Несці сілу зброі *сіта*, што гнецца дрэвам *мубум*,

Сцягваць зямлю ярмом шасцярным,
Выцягваць сцёгны ярмом чацвярным,
Чыніць смертаносныя набегі
і ўсёахопныя баявыя напады,
З’яўляцца месячным святлом
тым царам у абсягу нябёсаў,
Пускаць стралу рукою і падаць на палі,
сады і ўзлесці зубам саранчы,
Успорваць бараною смутныя землі,
Зрываць замкі з гарадской брамы,
каб дзверы насцеж –
Ан, уладару, ты надзяліў мяне ўсім гэтым, і...
Ты мяне паставіў па правую руку
ўладара, каб нішчыць смутныя землі,
Няхай ён з маёй помачу, бы сокал,
загубіць галовы гор Эбіх,
Цар Ан, і няхай я ... тваё імя, нібы ніць, праз мясціны.
Няхай жа ён знішчыць абшары, як цмока ў цясніне.
Няхай ён прымусіць іх апаўзаць,
шляхам змяі *сайкал* з гор,
Няхай ён ўсталюе ўладу па-над гарою,
агледзіць яе і спазнае яе вышыню.
Няхай выйдзе ён на святарны бой
у гонар Ана і спазнае яе глыбіню...
Ці магчыма, каб гара мяне не баялася
ні ў небе, ні на зямлі,

Каб гара мяне, Інанну, не баялася
ні ў небе, ні на зямлі,
Каб хрыбты Эбіх і гара, мяне не баяліся
ні ў небе, ні на зямлі?
Таму што яна не ўзнесла мне пашану,
Таму што яна нос не схіліла да зямлі прада мною,
Таму што вуснамі не церлася аб пясок прада мною,
Дай мне руку ўскласці на велічныя горныя хрыбты
і аддаць іх на волю маёй лютасці.
Дай мне ўзвесці вялізарныя тараны
супроць яе вялізарных схілаў,
Дай мне ўзвесці мізэрныя тараны
супроць яе мізэрных схілаў,
Дай мне ўдарыць па ёй, дай
распачаць «забавы» святой Інанны.
На горных хрыбтах дай мне
распачаць войны і ўчыніць звады.
Дай мне сабраць стрэлы ў калчан.
Дай мне ... прашчы вяроўкай.
Дай мне нацерці коп'і.
Дай мне ўхапіць бумеранг і шчыт.
Дай мне выпаліць ейныя густыя лясы.
Дай мне сякераю высечы яе зладзейства.
Дай мне прымусіць Гібіль,
чысты агонь, ашчэрыцца на яе рэкі.
Дай мне пашырыць гэты жах
праз недасяжныя хрыбты Арата.

Як горад, пракляты Анам, няхай яна не ўзновіцца.
Як горад, на які хмурыўся Энліль,
няхай яна не ўздыме выі.
Няхай гара ўздрыгне, калі я набліжуся.
Няхай Эбіх мне ўзнясе хвалу й пашану».

Ан, уладар усіх бостваў, адказаў ёй:

«Мая дачушка вымагае знішчыць
гэту гару – што ёй не па душы?

Інанна вымагае знішчыць

гэту гару – што ёй не па душы?

Яна вымагае знішчыць гару Эбіх – што ёй не па душы?

Гара абрынула грозны гнеў на прыстанак багоў.

Яна пашырыла страх

між святарных прытулкаў багоў Анунна.

Яна абрынула лютасць і гнеў на гэтыя абшары.

Яна абрынула шал і гнеў гор на ўсе абшары.

Яе пыхлівасць велічна імкне ў сарцавіну неба.

Спелымі пладамі поўняцца яе сады і шыраць раскошу.

Кроны яе вялізарных дрэў дзівяць карані нябёсаў.

У зацэнні яе дрэваў і яркага голля ільвоў незлічона.

Дзікіх, вольных аленяў і бараноў тут незлічона.

Не злічыць дзікіх быкоў між пышных траваў.

І алені спарваюцца пад кіпарысамі на хрыбтах горных.

Ты не здолеш вынесці яе гнеў і шал.

Грозны ашаламляльны шал гэтай гары.

Панна Інанна, ты не здолеш супраць яе паўстаць».

Гэтак прамовіў ён.
Панна, разгневанная, разлютаваная,
Раскрыла сваю збройню,
Піхнула лазурытавую браму.
Яна пачала вялікую бітву, наклікала моцную буру.
Зыркая Інанна ўзялася за свой калчан,
Узняла ўвысь водныя плыні са страшным глеем.
Узняла страшныя лютыя ветры з глінянымі чарапкамі.
Мая пані кінула выклік горным хрыбтам.
Крок за крокам яна набліжалася.
Лязо за лязом яна вастрыла кінжалы.
Шыю Эбіх яна ўхапіла, быццам кавыль.
Зубамі кінжала яна ўпілася ў горныя нетры
І зараўла, як быццам гром.
Скалы, што былі цэлам Эбіх,
З грукатам грывнулі долу.
З цяснінаў і схілаў сплюнулі яд вялізныя змеі.
Яна выкляла лясы і дрэвы на схілах.
Яна ссушыла сухменню дубы.
Яна абрушыла агонь на схілы і зацягнула смугою дыму.
Багіня ўсталявала сваю ўладу па-над гарою.
Святая Інанна ўсё здзейсніла, як хацела.
Яна пайшла да гары Эбіх і прамовіла да яе:
«Праз тваю ўзнёскасць, гара, праз тваю высокасць,
Праз тваю прыгажосць, праз тваю прывабнасць,
Праз святыя строі на тваіх плячах,
Праз тое, што ты сягнула нябёсаў,

Праз тое, што нос не схіліла да зямлі,
Праз тое, што вуснамі не церлася аб пясок,
Я забіла цябе і прынізіла цябе.
Як слана, я схапіла цябе за біўні.
Як вялікага дзікага быка, я схіліла цябе да зямлі
за вялізныя рогі.
Як быка, я прыціснула тваю велізарную моц да зямлі
і люта пагнала цябе.
Я слёзы зрабіла руцінай у тваіх вачах.
Я галашэнне пасяліла ў тваім сэрцы.
Птушкі скрухі гнёзды звілі на тваіх схілах».
І другі раз, цешачыся сваім жудасным страхам, яна
праведна прамовіла:
«Мой бацька Энліль абрынуў вялікі страх
на сарцавіну гор.
З майго правага боку ён змясціў зброю.
З майго левага боку змясціў...
Мой гнеў – барана з буйнымі кляцамі – разарваў гару.
Я ўзвьяла замак, я здзейсніла большае.
Я ўмацавала трон і паставіла на цвёрдую аснову.
Я дала жрацам *кур'яра* кінжал і джала.
Я дала жрацам *гала* бубны *уб* і *ліліс*.
Я змяніла ўборы на галовах жрацоў *піліпілі*.
Дзеля перамогі я рынулася да гары.
Дзеля перамогі я рынулася да хрыбтоў Эбіх.
Я рынулася вялізнаю плынню
І высокай вадой захліснула запруду.

Я ўсклала сваю перамогу на гару.
Я ўсклала сваю перамогу на Эбіх».
За разбурэнне Эбіх, дачка Суэна,
Панна Інанна, слава табе!
Багіня Нісаба, слава табе!

Пані ўсіх боскіх сіл

(Nin-me-sara)

Пані ўсіх боскіх сіл, зіхоткае святло,
Жанчына чынная, ззянем адзетая, і Ану,
і Урашу мілая!
Абранніца нябёс, агромністаю дядэмаю ўбраная,
Ты шануеш праведную карону-ага вялікай жрыцы
І моцнаю рукой трымаеш сем боскіх сіл!
Мая Пані, хавальніца ўсіх вялікіх боскіх сіл!
Ты сілы боскія ўзняла, Ты сілы прывязала да рукі.
Ты сілы боскія ўвабрала, Ты сілы прытуліла да грудзей.
Нібы вялізны цмок, Ты ядам атруціла чужыя горы.
Нібы Ішкур, Ты грывнула, і згінулі на іх расліны.
Ты, што на чужыя горы абрынула патопы,
Ты найвялікшая, Інанна, у небе і на зямлі,
Ты тая, што агонь на Край дажджамі сыпле,
Ты тая, што ад Ана мае боскія сілы, Ты тая,
што на звяры вярхом,
Ты тая, што прамаўляе святыя словы
з боскае волі Ана!
Твае святарныя абрады нікому не ўразумець!
Знішчальніца варожых гор, Ты бурам
падаравала крылы,
Любімая Энлілем, Ты грозны страх абрынула на Краі,
Ты спраўна выканала загады Ана.

Мая Пані, Твой грозны голас галовы варожных гор
схіляе долу.

Калі народ маўкліва прыходзіць прад Табой у жаху
Ад жудаснага бляску й шалу вятроў паўднёвых,
Ты моцнаю рукою трымаеш боскія сілы.

Гэта Тваёю воляю раскрыты парог рыданняў,
І людзі дарогай крочаць у дом вялікіх стогнаў.

У авангардзе бітвы Ты ўсё ўшчэнт змятаеш.

Мая Пані, злосць Тваіх зубоў крэмень не страшыць,
Ты налятаеш мацней, чым налятае бура,

Ты грыміш гучней за грукат буры,

Ты, як Ішкур, ракочаш несупынна

І стогнеш так працяжна, як злосныя бураны.

Але не поўніць стома Тваіх ног,

І барабан жалобы галосіць Тваёй воляй.

Мая Пані, вялікія боствы Анунна

Цябе ўнікаюць і кажанамі лятуць у руіны,

Яны не ўмеюць трываць Твой грозны позірк.

Яны не ўмеюць глянуць Табе ў аблічча.

Хто здольны суцішыць шал Твайго сэрца?

Твая раз'юшанасць несучышальная і несупынная!

О, Пані, ці можна Твой дух суняць?

Ці можна здаволіць сэрца?

Старэйшая дачка Суэна, нікому не суняць Твой шал!

Уладарка чужых гор, хто здолее адмовіць Табе ў пашане?

Калі гара Табе адмовіла ў пашане, яе расліны загінулі,

І яе брамы Ты пусціла з дымам,

І яе рэкі заліла крывёй, а люду яе няма адкуль напіцца.
Яе ваякі самі здаліся Табе ў палон.
Яе войска само рассыпалася перад Табой.
Маладыя асілкі самі пашыхтаваліся перад Табой.
Месцы забаў у яе гарадах захапілі віхуры.
А яе волатаў юных аддалі Табе ў нявольнікі.
Супраць горада, які не абвясціў:

«Гэтыя землі – Твае!»,

Які не аб’явіў: «Яны належаць бацьку, які
спарадзіў Цябе»,

Ты сказала сваё святое слова і адварнула ад яго.
Ты пакінула яго святарныя аўчарні без апекі.
Яго жанчына больш не кажа з пяшчотаю да мужа,
У цемры ночы больш не шэпча яму сакрэтаў,
Не адкрывае яму чыстых намераў свайго сэрца.
Неўтаймоўная дзікая Карова, старэйшая дачка Суэна,
Пані, вялікшая за Ана, хто адмовіць Табе ў пашане?
Са згоды жыццядайных боскіх сіл, Ты ўладарка
над уладаркамі,

Вялікшая за маці, якая Цябе нарадзіла,
Разумная і мудрая ўладарка чужых земляў,
Жыццядаўца для ўсіх жывых істот – я прамаўляю
Твае святыя словы!

Багіня, усім боскім сілам адпаведная, велічныя
Твае прамовы.

Ты міласэрная і добрая жанчына сэрца агністага,
я пералічу боскія сілы для Цябе!

Я, жрыца Эн, Энхедуанна,
Я ўвайшла ў свой святы гіпар, каб там служыць Табе,
Я ўзяла з сабой сакральны кошык, прапяяла
песню радасці.

Але хаўтурныя дары ўсклалі, нібыта я
ніколі там не жыла.

Святла шукала я, святло мяне пякло.
Шукала ценю я – ён абрынаўся бурай.
Мой голас некалі мядовы зрабіўся хрыпам.
Маё ўменне дух суцешыць стала пылам.
О, Суэн, распавядзі пра Лугаль-Ана і мой лёс!
Распавядзі Ану, хай Ан мяне ўратуе!
Як толькі Ты раскажаш Ану, Ан вызваліць мяне.
Жанчына разбурыць наканаванне Лугаль-Ана,
Чужыя землі й воды ляжаць ля яе ног.
Жанчына такая велічная, што гарады трапечуць.
Прыйдзі, каб Яе сэрца змякчылася дзеля мяне.
Я, Энхедуанна, малітву да Цябе прамоўлю.
І мае слёзы салодкім півам пральюцца для Цябе!
Святая Інанна, я ўзмалюся Табе і буду Цябе вітаць!
І не трывожся пра Ашымбабара.
Усе дарэшты абрады святога Ана змяніў Лугаль-Ан.
Ён пазбавіў Ана храма Эана.
Ён не казаў страху найвялікшаму боству,
І храм, чыё хараство было непаўторным,
Храм, чыя мілата была бясконцай, ён разбурыў
гэты храм.

І калі ўваходзіў ён да мяне як прыяцель,
напраўду ім кіравала зайздрасць.
О, маё Боства, дзікая мая Карова, выгані яго
і палані яго!
Бо хто я, хто я цяпер сярод жывых істот?
Няхай Ан забярэ смутныя землі, што паўсталі
супроць Цябе, Нанна!
Няхай Ан гэты горад разбурыць!
Няхай Энліль гэты горад выкляне!
Няхай не супакоіць маці яго заплаканае дзіця!
О, Пані, стваральніца жалобных песень,
Твая лодка жалобы прыплыла да берагу нядобрага.
Ці тут загіну я, спяваючы святую песню?
Мой Нанна не апекаваўся мной,
Ён загубіў мяне ў краі здраднікаў.
Ашымбабар яшчэ не вынес мне выраку,
Але ці вынес, ці не вынес, што ў гэтым для мяне?!
Ён выгнаў мяне з храма, дзе пераможна я панавала,
Ён прымусіў мяне ластаўкай з вакна ляцець,
пакуль не стала сіл,
Ён вымусіў мяне блукаць між горных церняў,
Ён адабраў у мяне праведную карону-ага
вялікай жрыцы,
Ён даў кінжал і нож, сказаўшы: «Вось Твой
святарны рыштунак».
Мая Пані, незраўнаная і Ану мілая,
Хай злітуецца з мяне тваё агністае сэрца!

Улюбёная сужэнка Ушумгалана,
Вялікая ўладарка і небакраю, і небасхілу,
Багі Анунна скараюцца Табе.
Пры нараджэнні Ты была малодшай сястрою,
Але цяпер зрабілася намнога большай
за вялікіх багоў Анунна!
Багі Анунна цалуюць вуснамі пясок перад Табой.
Але мой суд яшчэ не скончаны, хоць жорсткі вырак
усё бліжэй, нібыта гэта вырак мне.
Больш не цягну я рук да квецені свайго ложа,
Больш не абвяшчаю я нікому волі Нінгаля.
Мая найяснейшая жрыца Нанны,
Уладарка, Ану мілая, няхай мой лёс расчуліць Тваё сэрца!
Ведама! Усім ведама! Не Нанну я прамаўляю,
я прамаўляю Табе!
Усім ведама, Ты велічная, нібы нябёсы!
Усім ведама, Ты неахопная, нібы зямля!
Усім ведама, Ты нішчыш смутныя землі!
Усім ведама, Ты на чужыя горы грыміш!
Усім ведама, Ты зносіш галовы з плеч!
Усім ведама, Ты трупы зжыраеш, нібы сабака!
Усім ведама, Твой позірк – страшны!
Усім ведама, як страшна Ты кідаеш позірк!
Усім ведама, Твой позірк агнём палае!
Усім ведама, Цябе не пахіснуць і не суняць!
Усім ведама, заўсёды Ты перамагаеш!
Не Нанну я прамаўляю, я прамаўляю Табе!

О, найвялікшая, Цябе я ўсхваляю і ўзвялічваю,
Мая Пані, мілая Ану, я прамовіла пра Тваю лютасць.
Я згрэбла вугаль у кадзіла, я правяла
абрады ачышчэння,
Я ўпарадкавала для Цябе шлюбны пакой.
Хай Тваё сэрца злітуецца з мяне.
Замнога, было замнога для мяне пакут, мая Пані,
таму я да Цябе звяртаю гэты спеў.
Тое, што я спявала да Цябе ў змроку ночы,
Няхай Табе апоўдні паўторыць спявак *гала*:
«Праз тое, што сужэнка Твая ў няволі, праз тое,
што дзіця Тваё ў няволі,
Множыцца Твая лютасць і не мякчэе Тваё сэрца».
Усёмагутная Пані, паважаная вечам правадыроў,
Пачула мае малітвы.
Святое сэрца Інанны змякчылася.
Дзённы бляск асвяціў Яе, асалода сышла на Яе,
найяснейшае хараство Яе ахінула.
Як поўня, што толькі ўзыходзіць,
асвяцілася Яна хараством!
Нанна прыйшоў на Яе глядзець са здзівам.
Яе маці Нінгаль блаславіла Яе малітвай.
Вушакі дзвярэй прывіталі Яе.
Усе ўсхваляюць Вялікую Уладарку.
Слава разбуральніцы чужых земляў,
Анам адоранай боскімі сіламі,
Маёй Пані, у хараство агорнутай, Інанне – слава!

ЗМЕСТ

ГІМНЫ СВЯТЫНЯМ

Пераклад Лявона Баршчэўскага

Святыня Энкі ў Эрыдугу	5
Святыня Энліля ў Ніпуры	7
Святыня Нінліль у Ніпуры	8
Святыня Нуску ў Ніпуры	9
Святыня Нінурты ў Ніпуры	11
Святыня Шузіанны ў Нгагімаху	13
Святыня Нанны ў Уры	14
Святыня Асарлухі ў Куары	16
Святыня Нінгублагі ў Кіабрыгу	17
Святыня Нанны ў Гаэшы	18
Святыня Уту ў Ларсе	19
Святыня Ніназу ў Энегіры	20
Святыня Нінгішзіды ў Нгішбандзе	21
Святыня Інанны ў Унугу	22
Святыня Думуціда ў Бад-Тыбіры	23
Святыня Маленняў Ніншубур	24
Святыня Нінгірым у Муруме	25
Святыня Нінгірсу ў Лагашы	26
Святыня Баўы ў Ірыкугу	28
Святыня Наншэ ў Сірары	29
Святыня Нінмар у Гуабе	30
Святыня Думузі-Абзу ў Кініршы	31

Святыня Шары ў Умме	32
Святыня Інанны ў Забаламе.....	33
Святыня Ішкара ў Каркары.....	34
Святыня Нінхурсангі ў Адабе.....	36
Святыня Нінісіны ў Ісіне	38
Святыня Нумушды ў Казалу.....	40
Святыня Лугальмарды ў Мардзе	41
Святыня Іштарана ў Дызіры.....	42
Святыня Ніназу ў Эшнунне	43
Святыня Забабы ў Кішы.....	45
Святыня Нергалья ў Гудуа.....	46
Святыня Нанны ў Уруме	47
Святыня Уту ў Сіпары	48
Святыня Нінхурсангі ў горадзе.....	49
Святыня Інанны ў Ульмашы.....	50
Святыня Абы ў Акадзе.....	51
Святыня Нісабы ў Эрэшы.....	52

ДАДАТАК.

ГІМН, АЎТАРСТВА ЯКОГА ПРЫПІСВАЕЦЦА ЭНХЕДУАННЕ
Святыня Нінхурсангі ў Кешы. *Пераклад Лявона*

Баршчэўскага

Інанна і Эбіх. *Пераклад Юлі Цімафеевай*

Пані ўсіх боскіх сіл. *Пераклад Юлі Цімафеевай*.....

Энхедуанна

Э67 Сакральная паэзія / Энхедуанна; з шумерскай. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2019. — 76 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0079-7.

Энхедуанна (даслоўна: «найвышэйшая жрыца бога Ану», каля 2285 – каля 2250 г. да н. э.) – дачка заснавальніка дынастыі Саргона Акадскага, якая лічыцца першым гістарычна вядомым аўтарам, чые творы дайшлі да нас у пісьмовым выглядзе. У кнігу ўвайшлі ўпершыню перакладзеныя на беларускую мову гімны і паэмы Энхедуанны.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(0)3-5

УДК 821.14'02-1